

Investigating obstacles to realizing integrated management and future research of good regional governance in Tehran city

Hossein Hataminejad ¹✉, Norika Yolyeh San Vansan ²

1. (Corresponding Author) Department of Human Geography and planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran

Email: hataminejad@ut.ac.ir

2. Department of Human Geography and planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran

Email: norika.vansan.yo@ut.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:

Received:

6 July 2024

Received in revised form:

7 October 2024

Accepted:

1 November 2024

Available online:

17 December 2024

Keywords:

Integrated Management,
Governance,
Regional Development,
Regional Planning,
Tehran City.

ABSTRACT

As an integrated whole, the district needs a powerful organization for integrated management with an emphasis on good regional governance. Integrated management in Tehran, as one of the most populous cities in the world, faces many challenges. The lack of an integrated management and the obstacles to achieving it imposes problems and heavy costs on citizens and city management every year, and the slowness of the reform process in good governance indicators is one of its consequences. In this regard, the present research has been conducted with the aim of investigating the obstacles to the realization of integrated management and good regional governance in Tehran city. The research method of this research is descriptive-analytical with an applied nature. First, with library studies, obstacles to the realization of integrated management have been identified with an emphasis on good regional governance, and then, by analyzing these factors, its drivers were formulated based on the opinion of experts. The method of collecting information is documentary and field. Using targeted sampling, 25 urban studies university experts were identified who have knowledge and experience in the research topic. By examining documentary and descriptive studies, obstacles to the realization of integrated management were identified and key factors were formulated with the opinion of research experts. 25 key factors in the form of 8 indicators (transparency, accountability, consensus, justice and inclusiveness, efficiency and effectiveness, accountability, participation, rule of law) have been identified by research experts. The research data have been analyzed in terms of effectiveness and effectiveness. The research findings show that the realization of integrated management is not possible due to political-administrative issues. From the point of view of experts in this field, transparent laws, process improvement and fair implementation of laws have been very important for the realization of integrated management with emphasis on good regional governance.

Citation: Hataminejad, H., & Yolyeh San Vansan, N. (2024). Investigating obstacles to realizing integrated management and future research of good regional governance in Tehran city. *Geographical planning of space quarterly journal*, 14 (4), 1-17.

<http://doi.org/10.30488/gps.2024.436271.3721>

© The Author(s)

Publisher: Golestan University Press

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

In Iran, urban management is under the authority of 25 organizations, and with the inappropriate urban structure, complex urban problems are added every day. Considering that more than 100 years have passed since Tehran's urban management in a modern style, due to the dominance of the centralist approach of the government in the administration of cities, municipalities and councils do not have much independence in terms of decision-making. As a result, many political divisions have been observed, especially in Tehran. Most of the problems of Tehran are rooted in the surrounding areas that come to the center of Tehran to receive various services and involve the managers of Tehran's management system. Today, Tehran inherits an accumulation of problems that are not possible without integration into the urban management system. Conducting the present research is necessary because the existence of integrated management with an emphasis on good governance has received much attention from city managers in recent years. Therefore, the current research aims to investigate the obstacles to realizing integrated management with an emphasis on good regional governance in Tehran, which helps to propose integrated management based on the background of the studied city.

Methodology

The research method of the current study is descriptive-analytical, and its purpose is practical, based on the new methods of futurology and relying on planning models based on this approach. The long-term planning process requires new approaches, such as future research, to deal with the uncertainties of the future. In this research, in order to examine the obstacles to the realization of integrated management with an emphasis on good regional governance, extensive research was done on reliable sources for Tehran. In collecting information for this research, theoretical literature and extracting barriers to the realization of integrated management with an emphasis on good regional governance have been used in library form. In this research, the desired data were collected by documentary and

field methods. The interview with the experts was done in the framework of the Delphi model. Mic Mac software used the cross-effects analysis method to analyze the collected data.

Results and discussion

The factors of cost and income transparency, free circulation of information, transparent laws, the existence of a performance monitoring mechanism, justice in the distribution of facilities, creation of equal opportunities, lack of discrimination, cost and income management, public satisfaction with the way of responding, easy access to managers, awareness of the law, the existence of laws and the fair implementation of laws have been more effective. In addition, the impressionable factors of public trust in managers, the mechanism of collective opinion, collective agreement in decisions, the priority of collective benefit, updating knowledge, improving processes, belief in accountability, the existence of an accountability mechanism, economic participation, environmental participation and civil participation of citizens are identified. The level of adherence to the law has been identified as a factor that is both effective and impressionable. Therefore, it is clear that for the realization of integrated management with emphasis on good regional governance of Tehran, improvement of processes, transparent laws, fair implementation of laws, the existence of efficient laws and free circulation of information can be strong and strengthening factors. The distribution screen of obstacles to the realization of integrated management with emphasis on good regional governance in Tehran shows that the distribution of system factors is stable. In some factors, including transparent laws with free circulation of information, fair implementation of laws with justice in the distribution of facilities, improvement of processes with the mechanism of collective opinion, awareness of the law with efficient laws, etc., mutual influence is observed in terms of effectiveness and impressionable. The direction of the flash has powerful effects with the red color from the side of the

fair implementation of laws and transparent laws towards the improvement of processes, which means it is the most critical factor for the realization of integrated management with emphasis on good regional governance of Tehran.

Conclusion

The initial analysis of the factors' mutual effects with three repetitions shows that most of the identified factors have effectiveness and are impressionable in some way, and there were very few neutral factors. The factors of transparent laws, improvement of processes and fair implementation of laws have been more effective and can be among the strengthening factors. Along with these factors, transparency of cost and income, free flow of information, existence of performance monitoring mechanism, justice in the distribution of facilities, creation of equal opportunities, lack of discrimination, management of cost and income, public satisfaction with the way of responding, easy access to managers, awareness the law and the existence of effective laws are in the next ranks, which play an important role as guides and even regulators of obstacles to the realization of integrated management with an emphasis on good regional governance. In some factors, such as the mutual effects of transparent laws with the

free flow of information, the fair implementation of laws with justice in the distribution of facilities, the improvement of processes with the collective opinion mechanism, the awareness of the law with the existence of efficient laws, etc. In a general observation of the conducted research, there are more effective factors, while the impressionability of these factors cannot be denied. Finally, the most important factor with a powerful intensity is the improvement of processes, which means that it is the most critical factor for the realization of integrated management with an emphasis on good regional governance of Tehran.

Funding

There is no funding support.

Assessments and Contributions

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بررسی موانع تحقق مدیریت یکپارچه و آینده پژوهی حکمروایی خوب ناحیه‌ای در شهرستان تهران

حسین حاتمی نژاد^۱✉، نوریکا یولیه سن ونسان^۲

۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. Email: hataminejad@ut.ac.ir

۲- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. Email: norika.vansan.yo@ut.ac.ir

چکیده	اطلاعات مقاله
ناحیه به‌عنوان یک کلیت به‌هم‌پیوسته، به سازمانی مقتدر جهت مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای نیازمند است. مدیریت یکپارچه در شهرستان تهران به‌عنوان یکی از پرجمعیت‌ترین شهرستان‌های جهان با چالش‌های بسیاری مواجه می‌باشد. نبود یک مدیریت یکپارچه و موانع تحقق رسیدن به آن، سالانه مشکلات و هزینه‌های سنگین به شهروندان و مدیریت شهری تحمیل می‌کند و بطئی بودن روند اصلاحات در شاخص‌های حکمروایی خوب ناحیه‌ای از پیامدهای آن است. در همین راستا تحقیق حاضر با هدف بررسی موانع تحقق مدیریت یکپارچه و حکمروایی خوب ناحیه‌ای در شهرستان تهران انجام شده است. روش تحقیق این پژوهش توصیفی-تحلیلی با ماهیت کاربردی است. ابتدا با مطالعات کتابخانه‌ای به شناسایی موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای پرداخته شده است و سپس با تجزیه و تحلیل این عوامل پیشران‌های آن بر اساس نظر خبرگان تدوین شدند. روش جمع‌آوری اطلاعات، اسنادی و میدانی می‌باشد. با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند، ۲۵ نفر از کارشناسان دانشگاهی مطالعات شهری شناسایی شدند که دارای دانش و تجربه در موضوع تحقیق هستند. با بررسی مطالعات اسنادی و توصیفی، موانع تحقق مدیریت یکپارچه شناسایی و با نظر کارشناسان تحقیق، عوامل کلیدی تدوین شدند. ۲۵ عامل کلیدی در قالب ۸ شاخص (شفافیت، مسئولیت‌پذیری، اجماع‌نگری، عدالت و فراگیری، کارایی و کارآمدی، پاسخگویی، مشارکت، قانون‌مداری) به‌وسیله کارشناسان تحقیق شناسایی شده‌اند. داده‌های تحقیق از نظر تأثیرگذاری و تأثیرپذیری تجزیه و تحلیل شده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تحقق مدیریت یکپارچه به دلیل مسائل اداری-سیاسی امکان‌پذیر نیست. قوانین شفاف، بهبود فرایندها و اجرای عادلانه قوانین از دیدگاه کارشناسان این حوزه دارای اهمیت خیلی زیاد برای تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای بوده‌اند.	نوع مقاله: مقاله پژوهشی
	تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۶
	تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۰۵
	تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۱
	تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۹/۲۷
	واژگان کلیدی: مدیریت یکپارچه، حکمروایی، توسعه ناحیه‌ای، برنامه‌ریزی ناحیه‌ای شهرستان تهران.

استناد: حاتمی‌نژاد، حسین و یولیه سن ونسان، نوریکا. (۱۴۰۳). بررسی موانع تحقق مدیریت یکپارچه و آینده‌پژوهی حکمروایی خوب ناحیه‌ای در شهرستان تهران. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۱۴ (۴)، ۱-۱۷.

<http://doi.org/10.30488/gps.2024.436271.3721>

مقدمه

سرعت سریع شهرنشینی ممکن است به نفع یا زیان مناطق شهری باشد. درک چگونگی تأثیر پیکربندی مناطق شهری بر وضعیت ساکنان از اهمیت حیاتی برای برنامه‌ریزی و درنهایت مدیریت شهری برخوردار است (Khiali-Miab et al., 2019). امروزه گسترش شهرها نیاز به هماهنگی در مورد مسائلی مانند استفاده از زمین، مسکن، سیستم‌های حمل‌ونقل و ارائه خدمات خصوصی و عمومی دارد (Mattila & Heinilä, 2022; Harrison, 2021). فعالیت‌های انسانی منجر به یک تعادل برگشت‌ناپذیر میان فعالیت اقتصادی، رشد جمعیت، زیرساخت‌ها و خدمات شده است که تحقق مدیریت یکپارچه را دچار مشکل می‌کند (Eggert et al., 2023). هدف برنامه‌ریزی ناحیه‌ای یکپارچه‌دستیابی به توسعه پایدار است. توازن میان اهداف پایداری یک کار چالش‌برانگیز است که نیاز به تحلیل عمیق اثرات و موانع تحقق در اجرای سیاست‌های برنامه‌ریزی دارد (Khiali-Miab et al., 2022). در ارتباط با مدیریت یکپارچه باید اقتصاد، سیاست، فرهنگ، اجتماع و تمدن اکولوژیک در یک برنامه یکپارچه گنجانده شود و به تدریج به جایگاه راهبرد توسعه ارتقا یابد (Wang et al., 2021). چنین رویکردی نیازمند تغییرات عمده در نحوه مدیریت ناحیه برای متعادل کردن فشارهای رقابتی است (Pesket et al., 2023). همکاری سازنده در تمام امور، می‌تواند یکپارچگی را در مدیریت تسهیل کند (Stensaker et al., 2023). از آنجاکه شکاف‌های توسعه در میان ناحیه‌ها در سراسر جهان وجود دارد، تحقیقات جغرافیای توسعه باید بر ویژگی‌ها و موانع تحقق توسعه ناحیه‌ای تمرکز کنند تا مبنای نظری برای مدیریت اهداف توسعه پایدار فراهم شود (Deng et al., 2023). در مواجهه با چالش‌های تغییر سریع سکونتگاه‌های موجود، سازمان‌دهی مجدد الگوهای تحرک و مدیریت کاهش تغییرات، حکمروایی خوب نیازمند مدیریت یکپارچه است (Papamichail & Perić, 2023). این یکپارچگی را می‌توان از طریق هم‌گرایی سازوکارهای سیاست، مدیریت منابع ناحیه‌ای و حمایت از بازار درک کرد (Salder, 2023). سیستم حکمروایی شهری تصمیمات مربوط به زمین را به صورت موقت و بدون در نظر گرفتن پویایی جمعیتی و توانایی حکمروایی موجود اتخاذ می‌کند (Mohamed et al., 2020). حکمروایی خوب یکپارچه، استفاده از چند ذینفع را به عنوان سازوکار مشارکتی برای تسهیل مشارکت عادلانه در یک سیستم حکمروایی چند سطحی و مدیریت یکپارچه پیشنهاد می‌کند (Siangulube et al., 2023). محققان بر اهمیت تعامل گسترده و مشارکت در یکپارچه‌سازی مدیریت تأکید کرده‌اند (Sarala et al., 2019). در نتیجه، گفتمان سیاست جهانی اخیر نیاز به ابداع مدیریت‌های یکپارچه‌تری را تصدیق کرده است که تلاش می‌کند نیازهای بشریت را برآورده سازد، درحالی‌که آسیب‌های ناحیه‌ای را کاهش می‌دهد (Reed et al., 2020).

در کشور ایران مدیریت شهری در اختیار ۲۵ ارگان است و با ساختار شهری نامناسب، هر روز نیز بر مسائل پیچیده شهری افزوده می‌شود. هر سازمانی با توجه به بعد کاری خود به مسائل نگاه می‌کند و دید جامعی وجود ندارد. شهرستان تهران به عنوان پایتخت کشور و از پرجمعیت‌ترین شهرهای جهان، مجموعه مغشوشی از عناصر مختلفی است که به دوراز حکمروایی خوب ناحیه‌ای، برنامه‌ریزی می‌شود. غلبه رویکرد تمرکزگرایانه دولت در اداره شهرها، شهرداری‌ها و شوراهای سبب می‌شود تا در تصمیم‌گیری از استقلال چندانی برخوردار نباشند. در شهرستان تهران تفرق‌های متعدد سیاسی مشاهده می‌شود. ایده حکمروایی و داشتن دید یکپارچه درباره مسائل مشترک شهرستان از درک این حقیقت ریشه می‌گیرد که مدیریت منفرد فاقد توانایی برای چیرگی بر مسائلی است که برخورد با آن‌ها فراتر از مرزهای هر شهرداری می‌رود. بخشی از مشکلات شهرستان تهران ریشه در نواحی اطراف دارد که به مرکز شهرستان تهران وارد می‌شوند. امروزه شهرستان تهران وارث انباشتی از معضلات است که بدون یکپارچگی در نظام مدیریت شهری ممکن نیست. انجام پژوهش حاضر به

این دلیل ضرورت دارد که وجود مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب در سال‌های اخیر بسیار مورد توجه مدیران شهری قرار گرفته است. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای در شهرستان تهران است که به پیشنهاد یک مدیریت یکپارچه بر اساس پیشینه شهرستان مورد مطالعه کمک می‌کند.

مبانی نظری

هدف برنامه‌ریزان ناحیه‌ای، توسعه پایدار نواحی از طریق یک برنامه‌ریزی یکپارچه کارآمد است (Elmqvist et al., 2019; Elmqvist, 2019). پنج موضوع مهم مدیریت ناحیه‌ای عبارت‌اند از تأمین اعتبار فرمانداری‌ها، مسکن شهری، خدمات و امکانات اصلی، سیستم‌های اطلاعات شهری، بخش غیررسمی شهری و قابلیت‌های نهادی شهر (حاکمیتی نژاد، ۱۴۰۲). مدیریت یکپارچه به دلیل تعاملات میان و درون سکونتگاه‌ها در مقیاس‌های فضایی متعدد، چالش‌برانگیز است. برنامه‌ریزی یکپارچه نه تنها باید سکونتگاه‌ها و ارتباطات آن‌ها را در نظر بگیرد، بلکه باید تأثیر آن‌ها را نیز در نظر بگیرد. از موانع برنامه‌ریزی یکپارچه، درک روابط میان تصمیمات مقیاس محلی و نتایج مقیاس کلان است (Khiali-Miab et al., 2022). در مدیریت یکپارچه استفاده از دانش و منابع محلی نقش مؤثری در توسعه، رضایتمندی و عملکرد مثبت مدیران ایفا می‌کند (کاوه پور و همکاران، ۱۴۰۱). شکاف مدیریتی باعث اتلاف سرمایه‌های محلی گردیده است (رضائی و زنگی‌آبادی، ۱۳۹۹). یک مانع کلیدی در برنامه‌ریزی فضایی یکپارچه، شناسایی و مقابله با موازنه اهداف پایداری است (Cai et al., 2020). رویکرد مدیریت یکپارچه که در نظریه حکمروایی قرار دارد، از جمله روش‌های تأیید شده برای در سیستم‌های پیچیده است. هیچ نهادی به تنهایی نمی‌تواند به تحقق مدیریت یکپارچه در مقیاس‌های مختلف بپردازد (Siangulube et al., 2023; Reed et al., 2020). چنین رویکرد "یکپارچه" امروزه رایج است و با پتانسیل هدف‌گیری بهتر بودجه برای مدیریت توجیه می‌شود؛ "ناحیه" در این زمینه به عنوان یک مقیاس مهم فضایی است (Peskett et al., 2023). لزوم مدیریت یکپارچه ناحیه‌ای این است که با شناخت پتانسیل‌ها می‌توان سمت‌وسوی توسعه اجتماعی و فیزیکی را به گونه‌ای درآورد که موتور پرتحرک توسعه ناحیه‌ای به شمار آید (حاکمیتی نژاد، ۱۴۰۲). برنامه‌ریزی ناحیه‌ای می‌تواند به عنوان "مدیریت یکپارچه منابع اقتصادی، اجتماعی و فیزیکی یک ناحیه" تعریف شود (Roman & Fellnhofner., 2022) که به دنبال بهبود تصمیم‌گیری دولت است (De Smedt & Borch., 2022). درک‌های نظری جدید در مورد آینده برنامه‌ریزی ناحیه‌ای ناهمگن و گاه متناقض هستند (Harrison et al., 2021a, 2021b). رویکردهای ناحیه‌ای به حکمروایی خوب دولت به عنوان مقیاس بهینه مداخله برجسته شده‌اند (Salder, 2020). رویکرد شهر-ناحیه برای بررسی وضعیت ناحیه، توجه به منافع افزایش یافته خودمختاری محلی و همکاری شهرداری و همچنین سیستم حکمروایی خوب، مناسب‌تر است (Mohamed et al., 2020). بنابراین اهمیت سازوکارهای برنامه‌ریزی نوآورانه برای بهبود بعد استراتژیک برنامه‌ریزی ناحیه‌ای مشخص است (Cotella et al., 2021).

طبق برنامه توسعه سازمان ملل^۱ (۱۹۹۷)، حکمروایی شامل سازوکارهایی است که گروه‌های مردم، خواسته‌های خود را از آن بیان می‌کنند. ارکان حکمروایی شامل: دولت، بخش خصوصی و سازمان‌های جامعه مدنی است (حاکمیتی نژاد، ۱۴۰۲). از نظر گروه بانک جهانی^۲ (۲۰۰۰)، حکمروایی خوب شامل اداره کارآمد و حکومت شهری مشروع است. معیارهای این نهاد شامل حاکمیت قانون، مشروعیت انتخاباتی، آزادی بیان و فعالیت انجمن‌ها، پاسخگویی و شفافیت، رهبری توسعه مدار و

1. UNDP

2. WBG

اداره باکفایت و کارآمد که به عنوان اهداف کلان و عملیات توسعه ناحیه‌ای آمده است (برک‌پور و اسدی، ۱۳۸۸). یک تغییر عمده برای مدیریت یکپارچه می‌تواند تمرکززدایی برنامه‌ریزی و سیاست استفاده از زمین از سطوح مرکزی به منطقه‌ای دولت باشد که به یک راهبرد حکمروایی مشترک برای کمک به مدیریت فشارهای رقیب بر روی زمین تبدیل شده است (Sharma et al., 2023). شیوه‌های حکمروایی اغلب از طریق گفتمان‌های "اجرایی" مملو از قدرت که معیارهای ارتباط‌های منطقی را برآورده می‌کنند، به وجود می‌آیند (Davoudi et al., 2021). در کنار فضاهای در حال تغییر حکمروایی، حرکت از شیوه‌های مدیریتی جزئی‌نگر به شیوه‌های منحصر به مدل‌های کل‌نگر وجود دارد (Salder, 2020). در کشورهای پیشرفته که سابقه طولانی‌تری در نظام شهرنشینی جدید دارند، مدیریت یکپارچه بر مشکلات اجتماعی-اقتصادی و کالبدی فائق آمده‌اند اما در کشورهای در حال توسعه به دلیل ناکارآمدی مدیریت، مشکلاتی بروز کرده است و در صورتی که مدیریت یکپارچه در شهرها در قالب حکمروایی خوب بکار گرفته نشود، معضلات متعددی رخنمون پیدا می‌کند (حاتمی‌نژاد، ۱۴۰۲). ویژگی‌های حکمروایی ناحیه‌ای از نظر سازمان‌دهی در مقیاس ناحیه‌ای (Papamichail & Perić, 2023):

- ۱) حکمروایی ناحیه‌ای شامل هماهنگی سیاست اجرایی، ارتقای همکاری، پرداختن به مشکلات و تأکید بر همکاری چند سطحی است؛
- ۲) استقلال ناحیه از دولت یا شهرداری‌ها است؛
- ۳) شبکه‌های چند رشته‌ای متمرکز بر روابط ارتباطی مبتنی بر اعتماد است؛
- ۴) برای مقابله با طیف وسیعی از تعارضات فضایی، رویکرد حکمروایی نشان‌دهنده هم‌افزایی میان مقررات و رقابت است. در جدول شماره ۱ پژوهشگران خارجی معیارهای مختلفی را برای مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی شهری در نظر گرفته‌اند:

جدول ۱. معیارهای حکمروایی خوب از دیدگاه پژوهشگران

منبع	معیار
برنامه توسعه سازمان ملل (۱۹۹۷)	کارایی، عدالت، شفافیت، مشارکت، انعطاف‌پذیری، پاسخ‌دهندگی، امنیت
گروه بانک جهانی (۲۰۰۰)	حاکمیت قانون، مشروعیت انتخاباتی، آزادی بیان و فعالیت انجمن‌ها، پاسخگویی و شفافیت، رهبری توسعه مدار، اداره باکفایت و کارآمد
مگال و ورمان (۲۰۰۱)	مشارکت، قانون‌مداری، شفافیت، عدالت، انعطاف‌پذیری، ثبات، کارایی، رضایتمندی
پیترز (۲۰۰۲)	پاسخگویی، شفافیت، عدم استبداد گرایی، انعطاف‌پذیری، اطلاع‌رسانی قوی، خودتنظیمی، قابل پیش‌بینی بودن
گراهام (۲۰۰۳)	رهبری جمعی، مشارکت، کارایی، پاسخگویی، عدالت، انعطاف‌پذیری، حاکمیت قانون
شاتون (۲۰۰۵)	شفافیت، کارایی، پاسخگویی، برآورده سازی نیازهای اساسی
کمیته اسکان بشر (۲۰۰۶)	قانون‌مندی، پاسخگویی، شفافیت، کارایی، عدالت، امنیت
روبرتز و همکاران (۲۰۰۷)	شفافیت، پاسخگویی، عدالت، کارایی، مدیریت منابع
فریدمن (۲۰۰۸)	رهبری سیاسی، مدیریت غیراستبدادی، پاسخگویی، گستردگی و همه شمولی

جغرافیا ابزار مهمی در حل مسائل ناحیه‌ای است. دلایل اساسی برای افزایش عدم تقارن در توسعه بر اساس نابرابری‌های منابع و قابلیت‌های توسعه در نواحی مختلف است که بر بهبود مدیریت یکپارچه توسعه تأثیر می‌گذارد (Deng et al., 2023). توسعه ارتباط نزدیکی با عواملی مانند توسعه اقتصادی، سیاست‌ها، توزیع منابع و استانداردهای زندگی دارد که با کارکرد نامناسب می‌توانند منجر به انحراف از اهداف برنامه‌ریزی ناحیه‌ای شوند (Lei et al., 2024). روند شهرهای بزرگ در حال رشد بین ناحیه‌ای، مستلزم برخی مفاهیم جدید از مدیریت یکپارچه توسعه است (Cheruiyot, 2018). در سطح

جهانی نرخ افزایش زمین شهری دو برابر بیش‌تر از نرخ رشد جمعیت است. چنین رشد کنترل نشده قطعاً شهرهای بسیاری را برای مدیریت یکپارچه ارائه خدمات ناحیه‌ای شهر و سرمایه‌گذاری عمومی و خصوصی دچار مشکل می‌کند (Mohamed et al., 2020). برای هدایت شهرنشینی به سمتی که به نفع اجتماعات انسانی باشد باید درک خود را از چگونگی تأثیر مدیریت شهری بر وضعیت اجتماعات افزایش دهیم (Khiali-Miab et al., 2019). بر اساس شناخت سیستماتیک جغرافیایی (Fu., 2020)، از موانع تحقیق توسعه ناحیه‌ای، عدم تعامل و هماهنگی عوامل ناحیه‌ای است. جغرافیای توسعه دارای مزایایی در سیستم‌های میان رشته‌ای با کیفیت بالا است که آن را به ابزاری ارزشمند برای حل مشکلات توسعه ناحیه‌ای تبدیل می‌کند (Deng et al., 2023).

در ارتباط با پژوهش حاضر، مطالعات مختلفی در زمینه مدیریت یکپارچه و حکمروایی خوب صورت گرفته است؛ پاپامیکل و پریک (۲۰۲۳)، در تحقیق خود با عنوان به روش‌های برنامه‌ریزی اقدام محور به عنوان ابزاری برای بهبود حکمروایی در سوئیس: شوهدی از منطقه سیسلفلد، اظهار می‌کنند که در مواجهه با چالش‌هایی مانند دگرگونی سریع سکونتگاه‌های موجود، سازمان‌دهی مجدد الگوهای تحرک و مدیریت توسعه فضایی در سوئیس نیازمند نوآوری‌های نهادی و رویه‌ای است. بنابراین رویکردهای بازیگران مهم را در تلاش برای دستیابی به اقدامات نهادی مشترک در جهت رسیدن به مدیریت مناسب را روشن می‌کند. محمد و همکاران (۲۰۲۰)، در تحقیق خود با عنوان به رویکردهای برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای برای حکمروایی پایدار: مورد آدیس‌آبابا و منطقه اطراف در حال تغییر چشم‌انداز، اظهار می‌کنند که رشد بی‌رویه شهری، مشکلات حیاتی برای شهر ایجاد می‌کند. این امر عمدتاً به دلیل نبود رویکردهای مناسب برنامه‌ریزی شهری بوده است. لدنی و همکاران (۱۴۰۲)، در تحقیق خود با عنوان به مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی با رویکرد حکمروایی خوب (نمونه موردی جزیره کیش)، اظهار می‌کنند که توجه به رویکرد حکمروایی خوب شهری جهت عملکرد بهینه مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی در برخورد با مسائلی که نواحی ساحلی این جزیره را به عنوان ارزشمندترین دارایی در ایجاد مطلوبیت فضایی آن را تهدید می‌نمایند و پایداری توسعه را دچار مخاطره می‌نمایند. معیارهای اصلی در این الگو، مشارکت، قانون‌مداری، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، عدالت محوری، شفافیت، کارایی و اثربخشی و اجتماع‌محوری بوده است. سنائی و همکاران (۱۳۹۹)، در تحقیق خود با عنوان به ظرفیت‌شناسی تحقق‌پذیری مدیریت یکپارچه شهری با رویکرد آینده‌نگاری (مطالعه موردی کلان‌شهر تهران)، اظهار می‌کنند که مدیریت یکپارچه شهری جهت ایجاد هماهنگی میان تلاش‌ها در سطوح مختلف یک ضرورت انکارناپذیر است. نتایج نشان می‌دهد وضعیت مدیریت یکپارچه در کلان‌شهر تهران در وضعیت مناسبی قرار ندارد. سناریوهای استخراج‌شده در باب مدیریت یکپارچه شهر تهران شامل سناریوهای طلایی، بحرانی و بینابین بوده‌اند که بنا بر نظر کارشناسان امکان تحقق سناریو بحرانی در آینده تهران یکی از بدیل‌های آینده محسوب می‌شود. رویکرد پسا‌ساختارگرایانه این پژوهش می‌تواند وجه تمایز این مقاله با سایر پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه باشد. تأکید بر پسا‌ساختارگرایانه بودن این پژوهش به دلیل توسعه و پاسخ به ساختارگرایی بوده است.

مدیریت یکپارچه در اندیشه صاحب‌نظران مدیریت شهری

مرور متون مربوط به این حوزه نشان می‌دهد که مفهوم مدیریت سیر تکاملی را به سمت تبیین و برجسته کردن خصوصیت کل‌نگری داشته است (Barakpour & Asadi., 2008). بیکر (۱۹۸۹)، بخشی عمل کردن سازمان‌های متولی توسعه را

به‌مثابه پاسخی ساده به ماهیت پیچیده شهرهای در حال رشد رد کرد و نگرش کل‌نگر را برای مدیریت توسعه تجویز کرد. شارما^۱ (۱۹۸۹)، موفقیت‌های سازمان‌ها را در گرو اهداف خرد و کلی مشترک می‌داند. بنابراین پیشنهاد می‌کند شهرداری‌ها وظایف مدیریت خود را از ورودی‌های توسعه‌ای سازمان‌ها قرار دهند و نهاد مسئول یکپارچگی مدیریت شهری باشد (McGill, 1998). اشترن و الکساندر^۲ (۱۹۹۳)، معتقدند که مداخله در مدیریت باید به‌طور مداوم با نگرش کل‌نگر و سیستمی همراه باشد (Barakpour & Asadi., 2008). هاروی^۳ (۱۹۹۷)، یک سازمان‌یابی مناسب را در تقلیل تعارض و به حداکثر رساندن هماهنگی و کارایی مفید ارزیابی می‌کند (Harvey, 1997). مک‌گیل^۴ (۱۹۹۸)، معتقد است مدیریت فرایندی واجد راهبرد مدیریت یکپارچه است که بر شهر و چالش‌های توسعه متمرکز است (Barakpour & Asadi., 2008). شابیرچیمما^۵ (۲۰۰۰)، معتقد است در کشورها مشکلات عمده اجتماعی، اقتصادی و فیزیکی پدید آمده که وی دو رهیافت مطرح کرد، راه نخست کاستن از فشار جمعیتی و راه دوم بهبود مدیریت یکپارچه است (حاتمی‌نژاد، ۱۴۰۲). مدل مفهومی اولیه که معرف موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای باشد، در شکل ۱ قابل مشاهده می‌باشد:

شکل ۱. مدل مفهومی موانع تحقق مدیریت یکپارچه و حکمروایی خوب ناحیه‌ای

روش پژوهش

روش تحقیق پژوهش حاضر، از لحاظ ماهیت توصیفی-تحلیلی و هدف آن کاربردی است که بر اساس روش‌های جدید علم آینده‌پژوهی و مدل‌های برنامه‌ریزی استفاده می‌شود. فرایند برنامه‌ریزی در بلندمدت، نیازمند به‌کارگیری رویکردهای نوینی مانند آینده‌پژوهی است تا توانایی مقابله با عدم قطعیت‌های آینده را داشته باشد. پتانسیل این روش در استفاده از داده‌های کیفی در کنار داده‌های کمی می‌باشد.

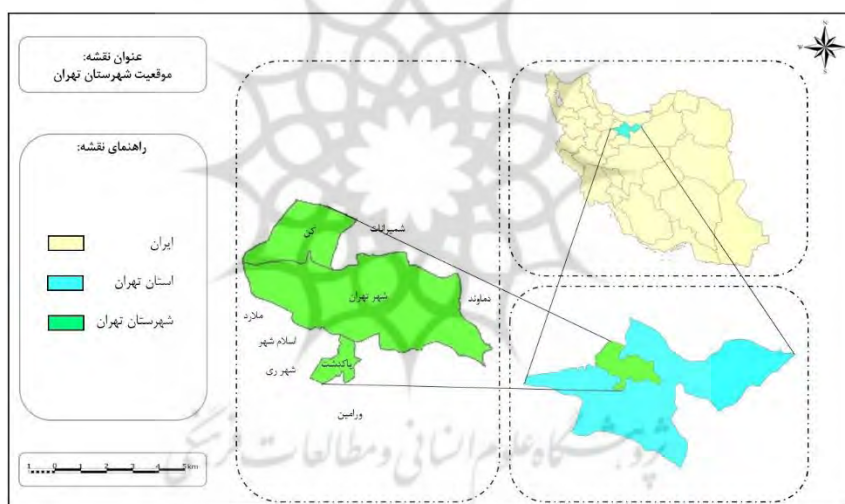
در گردآوری اطلاعات از ادبیات نظری و استخراج موانع تحقق مدیریت یکپارچه به‌صورت کتابخانه‌ای استفاده شده است. در این پژوهش، جمع‌آوری داده‌ها به روش‌های اسنادی و میدانی انجام شده‌اند. مصاحبه با کارشناسان در چارچوب مدل دلفی در دو مرحله انجام شده است: ۱. انتخاب اعضا، تدوین پرسشنامه، ارسال به شرکت‌کنندگان و تجزیه و تحلیل اطلاعات

1. Sharma
2. Stern and Alexander
3. Harvey
4. McGill
5. Shabirchima

و ۲. تحلیل اطلاعات جمع‌آوری با نرم‌افزار میک مک. بعد از شناسایی موانع، پرسشنامه طراحی شده در اختیار ۲۵ نفر از متخصصان دانشگاهی حوزه مطالعات شهری، قرار گرفته است. حجم نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده است. برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده نیز از نرم‌افزار میک مک^۱ بر پایه روش تحلیل اثرات متقاطع، استفاده شده است.

محدوده مورد مطالعه

قلمرو تحقیق، شهرستان تهران در نظر گرفته شده است. شهرستان تهران یکی از شهرستان‌های استان تهران و در مرکز آن قرار دارد و از ۳ بخش مرکزی، کن، آفتاب تشکیل شده است. شهر تهران به ۲۲ منطقه و ۱۲۲ ناحیه شهری تقسیم شده است. شهرستان تهران با راه‌های زمینی و راه‌آهن با سایر شهرستان‌ها مرتبط است. این شهرستان از طریق راه‌های اصلی با شهرهای شمالی و با شهرستان دماوند در شرق، شهرستان ورامین در جنوب شرقی، شهرستان ری در جنوب و شهرستان کرج در غرب مرتبط است. ساختار مدیریت تهران نشان می‌دهد که طی این مدت همچنان بر تعداد تقسیمات اداری و سیاسی تهران افزوده شده است بنابراین لزوم یک مطالعه آینده‌نگارانه جهت تدوین و طرح یک مسیر مناسب برای حکمروایی خوب این شهرستان امری ضروری می‌باشد.

شکل ۲. موقعیت محدوده مورد مطالعه (مأخذ: استانداری تهران، ۱۴۰۲)

یافته‌ها

همان‌طور که در بخش مبانی نظری اشاره شد، در مدیریت یکپارچه شهرستان تهران، موانعی وجود دارد که حکمروایی خوب ناحیه‌ای را دچار مشکلاتی می‌کند. در این پژوهش با توجه به مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای در گام اول موانع تحقق مدیریت یکپارچه احصا شدند و در گام دوم برای شناسایی پیشران‌های مؤثر بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای شهرستان تهران، از متخصصان حوزه شهری درخواست شده است تا نظریات خود را درباره موضوع ارائه دهند و از طریق سنجش اهمیت و عدم قطعیت عوامل کلیدی تدقیق شدند که در این راستا، در پژوهش حاضر برای شناسایی موانع تحقق مدیریت یکپارچه اولیه، از روش دلفی استفاده شده است بدین‌صورت که ابتدا به جستجوی متخصصان حوزه شهری پرداخته شده و بعد از

انتخاب آن‌ها، فرایند پرسش‌گری انجام‌شده است و درنهایت بعد از پایش متغیرها، ۲۵ متغیر در قالب ۸ عامل کلی (شفافیت، مسئولیت‌پذیری، اجماع‌نگری، عدالت و فراگیری، کارایی و کارآمدی، پاسخگویی، مشارکت، قانون‌مداری) به‌عنوان متغیرهای اولیه انتخاب شدند که در جدول شماره ۲ قابل‌مشاهده می‌باشند.

جدول ۲. پیش‌ران‌های شناسایی‌شده موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای

مؤلفه	عوامل کلیدی	منابع	نام اختصار
شفافیت Transparency	شفاف‌سازی هزینه و درآمد		Clarification
	گردش آزاد اطلاعات		Information
	قوانین شفاف		Rules
مسئولیت‌پذیری Responsibility	اعتماد عمومی به مدیران		Trust
	وجود سازوکار نظارت بر عملکرد		Supervision
	سازوکار نظرخواهی جمعی		Survey
اجماع‌نگری (وفاق اجتماعی) Consensus	توافق جمعی در تصمیمات		Agreement
	اولویت منفعت جمعی		Benefit
	عدالت در توزیع امکانات		Justice
عدالت و فراگیری Social justice Inclusive	ایجاد فرصت‌های برابر	World Bank (2000)	opportunities
	عدم وجود تبعیض	UNDP (2006) UN-HABITAT (2006)	Discrimination
	مدیریت هزینه و درآمد	Salder (2020)	Management
کارایی و کارآمدی Efficiency	به‌روزرسانی دانش‌ها	Davoudi (2021)	knowledge
	بهبود فرایندها	Papamichail & Perić (2023) Sharma (2023)	Processes
	اعتقاد به پاسخگویی	برک‌پور و اسدی (۱۳۸۸)	Accountability
پاسخگویی Accountability	وجود سازوکار پاسخگویی	حاتمی نژاد (۱۴۰۲)	Response
	رضایت عمومی از نحوه پاسخگویی		Satisfaction
	دسترسی راحت به مدیران		Access
مشارکت Participation	مشارکت اقتصادی		Economic
	مشارکت زیست‌محیطی		Environmental
	مشارکت مدنی شهروندان		Civic
قانون‌مداری Rule of Law	آگاهی از قانون		The law
	میزان پایبندی به قانون		Adherence
	وجود قوانین کارآمد		Effective law
	اجرای عادلانه قوانین		Enforcement

در این تحقیق ۲۵ متغیر در قالب ۸ عامل کلی شناسایی‌شده است. نتایج اولیه تحلیل تأثیرات متقابل عوامل با سه بار تکرار نشان می‌دهد که از مجموع ۵۴۷ رابطه عوامل در ماتریس، ۱۸۴ رابطه دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بسیار قوی هستند یعنی شاخص‌ها هم از یکدیگر تأثیر پذیرفته‌اند و هم بر یکدیگر تأثیر گذاشته‌اند، ۱۸۲ رابطه دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متوسط هستند یعنی بیش‌تر نقش تقویت‌کننده داشته‌اند، ۱۸۱ رابطه دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری اندک نسبت به هم هستند یعنی بر دیگر شاخص‌ها تأثیر بیش‌تری داشته‌اند و همچنین ۷۸ رابطه نه از یکدیگر تأثیر پذیرفته‌اند و نه بر یکدیگر تأثیری داشته‌اند. درنهایت اکثر عوامل شناسایی‌شده به‌نوعی بر هم تأثیرگذار و تأثیرپذیر بوده‌اند و عوامل خنثی بسیار کم بوده‌اند. درصد پر شدگی ماتریس نیز ۸۷/۵۲٪ بوده است.

با توجه به جدول شماره ۳، عوامل شفاف‌سازی هزینه و درآمد، گردش آزاد اطلاعات، قوانین شفاف، وجود سازوکار نظارت بر عملکرد، عدالت در توزیع امکانات، ایجاد فرصت‌های برابر، عدم وجود تبعیض، مدیریت هزینه و درآمد، رضایت عمومی

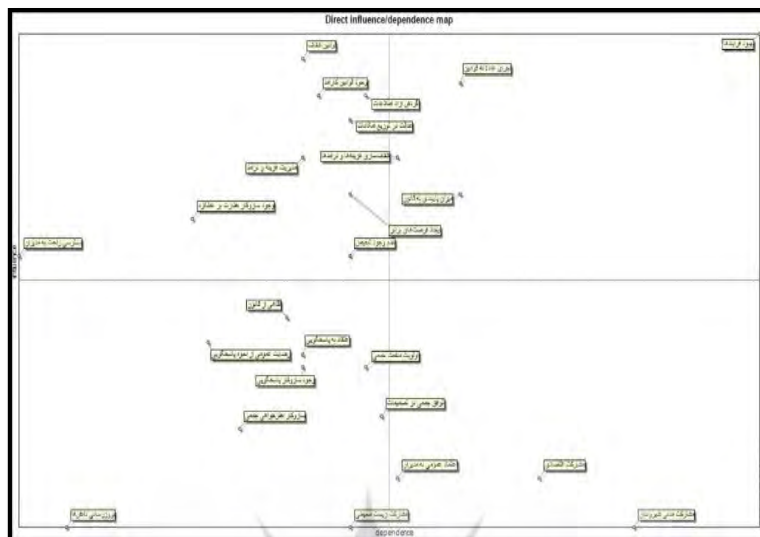
از نحوه پاسخگویی، دسترسی راحت به مدیران، آگاهی از قانون، وجود قوانین کارآمد و اجرای عادلانه قوانین بیش تر تأثیرگذار بوده اند. عوامل تأثیرپذیر اعتماد عمومی به مدیران، سازوکار نظرخواهی جمعی، توافق جمعی در تصمیمات، اولویت منفعت جمعی، به روزرسانی دانش ها، بهبود فرایندها، اعتقاد به پاسخگویی، وجود سازوکار پاسخگویی، مشارکت اقتصادی، مشارکت زیست محیطی و مشارکت مدنی شهروندان شناسایی شده اند. میزان پابندی به قانون به عنوان عاملی که هم تأثیرگذار و هم تأثیرپذیر است، شناسایی شده است. بنابراین مشخص می شود که برای تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه ای شهرستان تهران، بهبود فرایندها، قوانین شفاف، اجرای عادلانه قوانین، وجود قوانین کارآمد و گردش آزاد اطلاعات می توانند جزء عوامل قوی و تقویت کننده باشند. البته نمی توان وجود عوامل دیگر را نیز به عنوان هدایت کننده و حتی تنظیم کننده نادیده گرفت.

جدول ۲. جمع ماتریس موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه ای

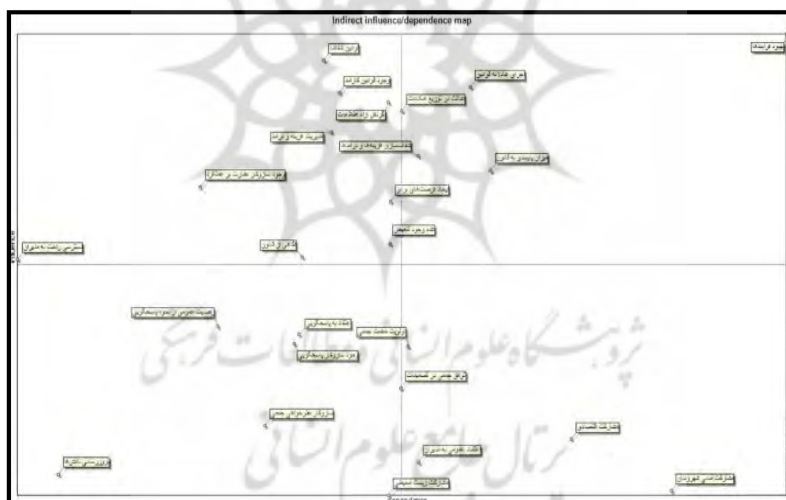
تأثیرگذاری	عوامل کلیدی	تأثیرپذیری
۵۴	شفاف سازی هزینه و درآمد	۴۷
۵۹	گردش آزاد اطلاعات	۴۵
۶۲	قوانین شفاف	۴۱
۲۸	اعتماد عمومی به مدیران	۴۷
۴۹	وجود سازوکار نظارت بر عملکرد	۳۴
۳۲	سازوکار نظرخواهی جمعی	۳۷
۳۳	توافق جمعی در تصمیمات	۴۶
۳۷	اولویت منفعت جمعی	۴۵
۵۷	عدالت در توزیع امکانات	۴۴
۵۱	ایجاد فرصت های برابر	۴۴
۴۶	عدم وجود تبعیض	۴۴
۵۴	مدیریت هزینه و درآمد	۴۱
۲۴	به روزرسانی دانش ها	۲۶
۶۴	بهبود فرایندها	۷۰
۳۸	اعتقاد به پاسخگویی	۴۱
۳۷	وجود سازوکار پاسخگویی	۴۱
۳۹	رضایت عمومی از نحوه پاسخگویی	۳۵
۴۶	دسترسی راحت به مدیران	۲۳
۲۸	مشارکت اقتصادی	۵۶
۲۴	مشارکت زیست محیطی	۴۴
۲۴	مشارکت مدنی شهروندان	۶۲
۴۱	آگاهی از قانون	۴۰
۵۱	میزان پابندی به قانون	۵۱
۵۹	وجود قوانین کارآمد	۴۲
۶۰	اجرای عادلانه قوانین	۵۱
۱۰۹۷	جمع	۱۰۹۷

بعد از گردآوری داده ها با استفاده از روش تحلیل اثرات متقابل یا ساختاری برای استخراج عوامل اصلی تأثیرگذار مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفته است. در شکل شماره ۳ و ۴ نحوه قرارگیری متغیرها بر صفحه پراکنش از نظر میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری را نشان می دهد که در یک مشاهده کلی می توان گفت تأثیرگذاری بیش تری وجود دارد. نحوه توزیع و پراکنش عوامل در صفحه پراکندگی، حاکی از میزان پایداری یا ناپایداری سیستم می باشد که با توجه به صفحه

پراکندگی موانع تحقق مدیریت یکپارچه در شکل شماره ۳ (تأثیرات مستقیم) و شکل شماره ۴ (تأثیرات غیرمستقیم)، پراکنش عوامل نشان می‌دهد سیستم از نوع پایدار می‌باشد.

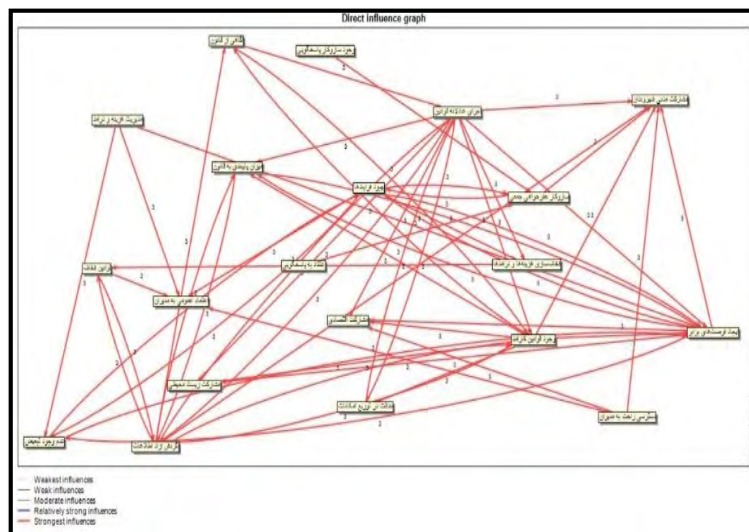

شکل ۳. نحوه قرارگیری متغیرها (تأثیرات مستقیم) بر صفحه پراکنش موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای

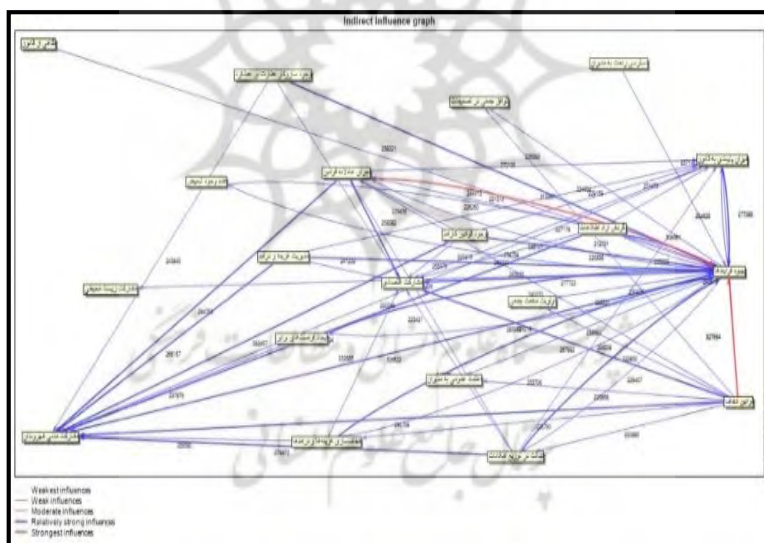
شکل ۴. نحوه قرارگیری متغیرها (تأثیرات مستقیم) بر صفحه پراکنش موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای

در شکل شماره ۵ تأثیرات مستقیم نشان داده شده‌اند که رنگ قرمز تأثیرات قوی هستند و با استفاده از جهت فلش‌ها می‌توان تأثیرات هر کدام از عوامل را بر یکدیگر سنجید. قوانین شفاف با گردش آزاد اطلاعات، اجرای عادلانه قوانین با عدالت در توزیع امکانات، بهبود فرایندها با سازوکار نظروااهی جمعی، آگاهی از قانون با وجود قوانین کارآمد، تأثیرات متقابل تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مشاهده می‌شود.

شکل ۵. تأثیرات مستقیم عوامل بر یکدیگر در صفحه پراکنش موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای

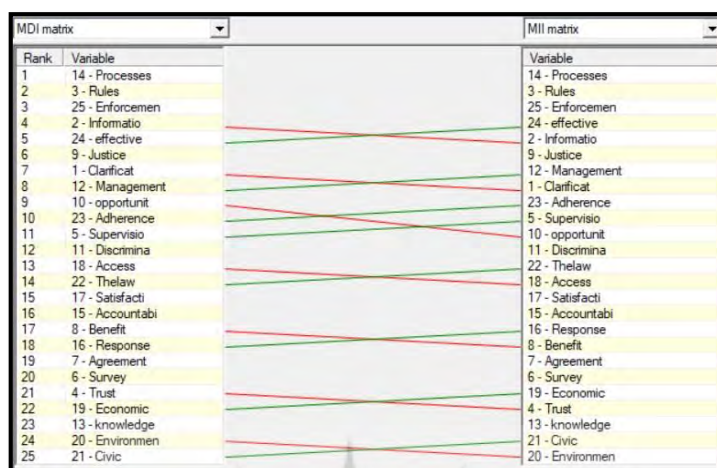
در شکل شماره ۶ تأثیرات غیرمستقیم عوامل را نشان می‌دهد. جهت فلش تأثیرات بسیار قوی با رنگ قرمز از سمت اجرای عادلانه قوانین و قوانین شفاف به‌سوی بهبود فرایندها می‌باشد که مهم‌ترین عامل برای تحقق مدیریت یکپارچه می‌باشد.

شکل ۶. تأثیرات غیرمستقیم عوامل بر یکدیگر در صفحه پراکنش موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای

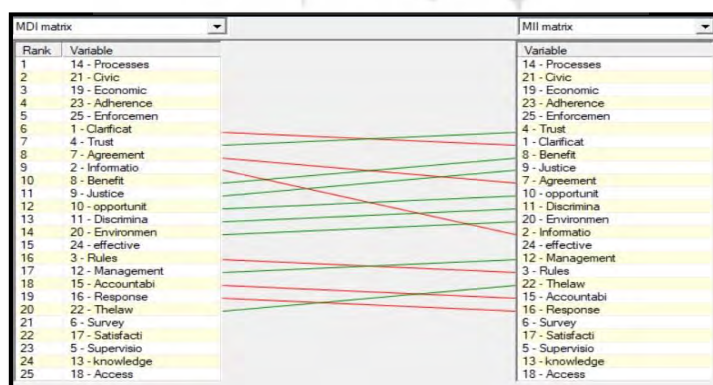
در شکل شماره ۷ میزان تأثیرگذاری هر کدام از متغیرها را مشخص کرده است. در ماتریس تأثیرات مستقیم بهبود فرایندها بیش‌ترین تأثیرگذاری، قوانین شفاف در مرتبه دوم اهمیت، اجرای عادلانه قوانین در مرتبه سوم و گردش آزاد اطلاعات در مرتبه چهارم قرار دارد. مشارکت اقتصادی، به‌روزرسانی دانش‌ها، مشارکت زیست‌محیطی و مشارکت مدنی شهروندان در چهار رتبه کم‌ترین تأثیر مستقیم قرار دارند. در ماتریس تأثیرات غیرمستقیم نیز بهبود فرایندها بیش‌ترین تأثیر، قوانین شفاف در مرتبه دوم اهمیت، اجرای عادلانه قوانین در مرتبه سوم و وجود قوانین کارآمد در مرتبه چهارم قرار دارد. اعتماد عمومی به مدیران، به‌روزرسانی دانش‌ها، مشارکت مدنی شهروندان و مشارکت زیست‌محیطی در چهار رتبه کم‌ترین

تأثیر غیرمستقیم قرار دارند. اولویت هر کدام از متغیرها در دو ماتریس تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم بر اساس شدت تأثیر آن‌ها در مواردی مشابه و در مواردی متفاوت هستند که با خط‌های سبز (اهمیت متغیر در تأثیرات مستقیم در مقابل غیرمستقیم کم‌تر است) و قرمز (اهمیت متغیر در تأثیرات مستقیم در مقابل غیرمستقیم بیش‌تر است) مشخص شده‌اند.

شکل ۷. دسته‌بندی متغیرها بر اساس شدت تأثیر آن‌ها در موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای

در شکل شماره ۸ میزان وابستگی هر کدام از متغیرها را مشخص کرده است. در ماتریس تأثیرات مستقیم بهبود فرایندها بیش‌ترین وابستگی، مشارکت مدنی شهروندان در مرتبه دوم وابستگی، مشارکت اقتصادی در مرتبه سوم و میزان پایبندی به قانون در مرتبه چهارم قرار دارد. رضایت عمومی از نحوه پاسخگویی، وجود سازوکار نظارت بر عملکرد، به‌روزرسانی دانش‌ها و دسترسی راحت به مدیران در چهار رتبه کم‌ترین وابستگی مستقیم قرار دارند. در ماتریس تأثیرات غیرمستقیم نیز بهبود فرایندها بیش‌ترین وابستگی، مشارکت مدنی شهروندان در مرتبه دوم وابستگی، مشارکت اقتصادی در مرتبه سوم و میزان پایبندی به قانون در مرتبه چهارم قرار دارد. رضایت عمومی از نحوه پاسخگویی، وجود سازوکار نظارت بر عملکرد، به‌روزرسانی دانش‌ها و دسترسی راحت به مدیران در چهار رتبه کم‌ترین وابستگی غیرمستقیم قرار دارند. اولویت هر کدام از متغیرها در دو ماتریس تأثیرات مستقیم و ماتریس تأثیرات غیرمستقیم بر اساس شدت وابستگی آن‌ها در مواردی مشابه و در مواردی متفاوت هستند که با خط‌های سبز و قرمز مشخص شده‌اند.

شکل ۸. دسته‌بندی متغیرها بر اساس شدت وابستگی آن‌ها در موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای

بحث

مدیریت یکپارچه، بیانگر نوعی از حکمروایی خوب است که بر کارایی سیستم و نقش مشارکت شهروندان و آماده سازی آنان برای ایفای نقش اساسی در نحوه اداره شهر و ایجاد هماهنگی سازمانی و تمرکزگرایی امور تأکید می‌شود. این نوع از مدیریت یکپارچه در کشورهای پیشرفته منشأ تحولات زیادی در توسعه پایدار شهری بوده است امری که در کشور ما فراموش شده و کمتر به آن پرداخته شده است جز چند ماده و تبصره در قالب برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور که آن‌هم به‌طور کامل انجام نشده است. در حال حاضر مدیریت یکپارچه در ایران، مدیریتی یکپارچه نیست و در زمینه برنامه‌ریزی و اجرا پروژه‌های ناحیه‌ای انسجام و یکپارچگی لازم وجود ندارد که این امر باعث شده نظام مدیریتی به‌ویژه در شهرستان تهران، نظامی مستقل و یکپارچه نباشد و سازمان‌های محلی اداره‌کننده هم موفق نباشند. امروزه شهرستان تهران به‌منظور اجرا مدیریت یکپارچه، باید با بازبینی و مهندسی مکرر در ساختار مدیریت اجرایی، آن را طوری سامان بدهد که بتواند به مشکلات و مسائلی که در مدیریت شهرستان تهران وجود دارد، پاسخ بدهد و زمینه‌های حکمروایی خوب ناحیه‌ای را فراهم سازد.

در همین راستا تحقیق حاضر با هدف بررسی موانع تحقق مدیریت یکپارچه و حکمروایی خوب ناحیه‌ای در شهرستان تهران انجام شده است. با بررسی مطالعات اسنادی و توصیفی، موانع تحقق مدیریت یکپارچه شناسایی و با نظر کارشناسان تحقیق، عوامل کلیدی تدوین شدند. نتایج به‌دست‌آمده با نتایج مطالعات لدنی و همکاران (۱۴۰۲)، کاوه‌پور و همکاران (۱۴۰۱)، سنائی و همکاران (۱۳۹۹)، رضائی و زنگی‌آبادی (۱۳۹۹)، شارما (۲۰۲۳)، پاپامیکل و پریک (۲۰۲۳)، داودی (۲۰۲۱)، سالدور (۲۰۲۰) و محمد و همکاران (۲۰۲۰) همخوانی دارد. در تحلیل و تبیین نتایج بالا می‌توان بیان کرد که ۲۵ عامل کلیدی در قالب ۸ شاخص (شفافیت، مسئولیت‌پذیری، اجماع‌نگری، عدالت و فراگیری، کارایی و کارآمدی، پاسخگویی، مشارکت، قانون‌مداری) به‌وسیله کارشناسان تحقیق شناسایی شده‌اند و یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تحقق مدیریت یکپارچه به دلیل مسائل اداری-سیاسی امکان‌پذیر نیست. قوانین شفاف، بهبود فرایندها و اجرای عادلانه قوانین از دیدگاه کارشناسان این حوزه دارای اهمیت خیلی زیاد برای تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای بوده‌اند. امروزه مدیریت یکپارچه در شهرستان تهران وارث انباشتی از معضلات و انتظارات پاسخ داده نشده است و اولویت‌های بر زمین مانده است و حرکت در این مسیر بدون یکپارچگی در مدیریت ممکن نیست. لازم به ذکر است که رویکرد پساساختارگرایانه این پژوهش می‌تواند وجه تمایز این مقاله با سایر پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه باشد. تأکید بر پساساختارگرایانه بودن این پژوهش به دلیل توسعه و پاسخ به ساختارگرایی حاکم بر این مقاله بوده است.

نتیجه‌گیری

نظام مدیریت شهری به‌منظور کاستن از مشکلات رو به افزایش شهرنشینی در جستجوی راه‌هایی برای بهبود اداره امور شهرها است که درواقع امر مدیریت یکپارچه به مدیریت تک‌محور گفته نمی‌شود، بلکه در این نوع مدیریت، کلیه دستگاه‌های فعال در سطح شهر باید همسو با مدیریت شهری گام بردارند و درنهایت در راستای مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای اقدام می‌کند. به عبارت دیگر مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای به‌خصوص در شهرستان تهران یکی از نیازهای مهم برای پیشبرد اهداف شهری می‌باشد. در پژوهش‌هایی که قبلاً انجام شده است بیش‌تر بر تحقق مدیریت یکپارچه تأکید شده است و حتی راهکارهایی در جهت رسیدن به آن از طریق حکمروایی خوب هم ارائه شده است

اما لازم به ذکر است که قبل از تحقق آن باید موانع تحقق آن را در نظر گرفت و در جامعه موردنظر و در شرایط موجود بررسی و مطالعه کرد و درنهایت می‌توان از طریق حکمروایی، مدیریت یکپارچه را ایجاد کرد. همچنین باید توجه کرد این که پژوهش در سطح ناحیه‌ای که معادل شهرستان است انجام شده که کم‌تر پژوهشی در این سطح از نظر حکمروایی و مدیریت یکپارچه عمل کرده است.

این مطالعه عمدتاً محرک‌های شفافیت، مسئولیت‌پذیری، اجماع‌نگری، عدالت و فراگیری، کارایی و کارآمدی، پاسخگویی، مشارکت و قانون‌مداری را که از موانع تحقق مدیریت یکپارچه هستند و نیاز به حکمروایی خوب ناحیه‌ای دارند را در شهرستان تهران، ارزیابی می‌کند. نتایج اولیه تحلیل تأثیرات متقابل عوامل با سه بار تکرار نشان می‌دهد که اکثر عوامل شناسایی شده به‌نوعی بر هم تأثیرگذار و تأثیرپذیر بوده‌اند و عوامل خنثی بسیار کم بوده‌اند. درصد پر شدگی ماتریس نیز ۸۷/۵۲٪ بوده است. برای رسیدن به ثبات سیستم ملاحظه می‌کنیم که سه بار این کار را کردیم تا سیستم به ثبات برسد و در چرخش آخر سیستم به مقدار مطلوب رسیده است. عوامل قوانین شفاف، بهبود فرایندها و اجرای عادلانه قوانین بیش‌تر تأثیرگذار بوده‌اند که می‌توانند جزو عوامل تقویت‌کننده باشند. در کنار این عوامل، شفاف‌سازی هزینه و درآمد، گردش آزاد اطلاعات، وجود سازوکار نظارت بر عملکرد، عدالت در توزیع امکانات، ایجاد فرصت‌های برابر، عدم وجود تبعیض، مدیریت هزینه و درآمد، رضایت عمومی از نحوه پاسخگویی، دسترسی راحت به مدیران، آگاهی از قانون و وجود قوانین کارآمد در رتبه‌های بعدی قرار دارند که به‌عنوان هدایت‌کننده و حتی تنظیم‌کننده موانع تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای نقش مهمی دارند. در برخی از عوامل از جمله تأثیرات متقابل قوانین شفاف با گردش آزاد اطلاعات، اجرای عادلانه قوانین با عدالت در توزیع امکانات، بهبود فرایندها با سازوکار نظرخواهی جمعی، آگاهی از قانون با وجود قوانین کارآمد و غیره تأثیر متقابل از نظر تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مشاهده می‌شود. در یک مشاهده کلی از پژوهش انجام شده می‌توان گفت در عوامل تأثیرگذاری بیش‌تری وجود دارد درحالی که نمی‌توان تأثیرپذیری را هم در این عوامل انکار کرد. درنهایت می‌توان گفت مهم‌ترین عامل با شدت بسیار قوی، بهبود فرایندها می‌باشد از این نظر که فعالیت‌های انسانی به‌طور صحیح در تمام زمینه‌های شهری و مدیریتی می‌تواند فرایندها را بهبود دهد و نیز مهم‌ترین عامل برای تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای شهرستان تهران می‌باشد. در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان بیان کرد قوانین شفاف، بهبود فرایندها و اجرای عادلانه قوانین از دیدگاه کارشناسان این حوزه دارای اهمیت بسیاری در تحقق مدیریت یکپارچه با تأکید بر حکمروایی خوب ناحیه‌ای بوده‌اند یعنی با رعایت موارد گفته شده می‌توان به سمت تحقق مدیریت یکپارچه گام برداشت. علاوه بر نظر خبرگان و جداول مربوطه به نظر می‌رسد عواملی مانند اقتصاد سیاسی فضا مؤثر واقع می‌شوند که امید است در پژوهش‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان این مقاله اعلام می‌کنند که در انجام این کار پژوهشی همکاری مساوی داشته‌اند. از این رو سهم نویسنده اول برابر با ۵۰ درصد شامل ایده پردازی و تهیه ساختار تحقیق و سهم نویسنده دوم برابر ۵۰ درصد برابر با نهایی سازی متن بوده است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسنده از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقاله‌ها را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نماید.

منابع

- برک‌پور، ناصر و اسدی، ایرج. (۱۳۸۸). مدیریت و حکمروایی شهری. تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- حاتمی‌نژاد، حسین. (۱۴۰۲). آسیب‌شناسی شهری. سمینار درسی دوره دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران.
- رضائی، میثم و زنگی‌آبادی، علی. (۱۳۹۹). ارزیابی و تحلیل نقش کنشگران مدیریت شهری در مدیریت یکپارچه بافت تاریخی کلان‌شهر شیراز با استفاده از مدل ANP. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۳۶ (۱۰)، ۱۷۹-۱۹۶. DOI:10.30488/gps.2020.110899
- سنائی، سولماز؛ سرور، رحیم و عزت‌پناه، بختیار. (۱۳۹۹). ظرفیت‌شناسی تحقق‌پذیری مدیریت یکپارچه شهری با رویکرد آینده‌نگاری مطالعه موردی کلان‌شهر تهران. *فصلنامه جغرافیا بین‌المللی انجمن جغرافیایی ایران*، ۶۶ (۱۸)، ۳۵-۵۴. DOI: 10.30495/sarzamin.2023.21792
- کاوه‌پور، یاسین؛ اقبالی، ناصر و حمزه، فرهاد. (۱۴۰۱). ارائه مدل مدیریت شهری اجتماع‌محور در شهر اهواز. *نشریه آمایش جغرافیایی فضا*، ۴ (۱۲)، ۷۴-۵۹. DOI:10.30488/gps.2022.349936.3559
- لدنی، عباس؛ پوراحمد، احمد؛ زیاری، کرامت‌اله؛ فرهودی، رحمت‌اله و زنگنه شهرکی، سعید. (۱۴۰۲). مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی با رویکرد حکمروایی خوب (نمونه موردی جزیره کیش). *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۳ (۶۸)، ۲۷۷-۲۵۹. DOI:10.52547/jgs.23.68.259
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). داده‌های سرشماری عموم و نفوس. تهران. قابل دسترسی از طریق سایت: www.amar.org.ir

References

- Barakpour, N., & Asadi, I. (2008). Final Report of Studious Plan for Urban Management and Governance in Theory.
- Barakpour, N., & Asadi, I. (2008). *Urban Management and Governance*. Tehran: University of Arts. [In Persian].
- Cai, A., Wang, J., MacLachlan, I., & Zhu, L. (2020). Modeling the trade-offs between urban development and ecological process based on landscape multi-functionality and regional ecological networks. *Journal of Environmental Planning and Management*, 63(13), 2357-2379. DOI:10.1080/09640568.2020.1723507
- Cheruiyot, K. (2018). *The Changing Space Economy of City-Regions The Gauteng City-Region, South Africa*. Publisher: Springer Cham Cotella, G., Janin Rivolin, U., Pede, E., & Pioletti, M. (2021). Multi-level regional development governance: A European typology. *European Spatial Research and Policy*, 28(1), 201-221. DOI:10.18778/1231-1952.28.1.11
- Davoudi, S., Kallio, K. P., & Häkli, J. (2021). Performing a neoliberal city-regional imaginary: the case of Tampere tramway project. *Space and Polity*, 25(1), 112-131. DOI:10.1080/13562576.2021.1885373
- De Smedt, P., & Borch, K. (2022). Participatory policy design in system innovation. *Policy design and practice*, 5(1), 51-65. DOI:10.1080/25741292.2021.1887592
- Deng, X., Wang, Y., & Song, M. (2023). Development geography for exploring solutions to promote regional development. *Geography and Sustainability*, 4(1), 49-57. DOI:10.1016/j.geosus.2022.12.003
- Eggert, A. L., Löwe, R., & Arnbjerg-Nielsen, K. (2023). Identifying barriers and potentials of integrated assessments of sustainable urban development and adaptation to rising sea levels. *Ecological Indicators*, 148, 110078. DOI:10.1016/j.ecolind.2023.110078

- Elmqvist, T. (2019). The Urban Planet: Challenges and Opportunities for Sustainability. *City Policies and the European Urban Agenda*, 173-193. DOI:10.1007/978-3-030-10847-2_6
- Elmqvist, T., Andersson, E., Frantzeskaki, N., McPhearson, T., Olsson, P., Gaffney, O., ... & Folke, C. (2019). Sustainability and resilience for transformation in the urban century. *Nature sustainability*, 2(4), 267-273. DOI:10.1038/s41893-019-0250-1
- Friedmann, J. (1998). The new political economy of planning: The rise of civil society. In J. Friedmann (Ed.), *Cities for citizens: Planning and the rise of civil society in a global age* (pp. 19 –35).
- Fu, B. (2020). Promoting geography for sustainability. *Geography and Sustainability*, 1(1), 1-7.
- Graham, John (2003). Principle for Good Governance in the 21 Century. *Policy Brief*, 15, 1-8.
- Harrison, J., Galland, D., & Tewdwr-Jones, M. (2021). Regional planning is dead: Long live planning regional futures. *Regional Studies*, 55(1), 6-18. DOI:10.1080/00343404.2020.1750580
- Harrison, J., Galland, D., & Tewdwr-Jones, M. (2021). Whither regional planning?. *Regional Studies*, 55(1), 1-5.
- Harrison, P. (2021). Sustainability in city-regionalism as emergent practice: The case of the brics. *Sustainability*, 13(9), 4721. DOI:10.3390/su13094721
- Harvey, D. (1997). Social justice and the city, urban planning publication, 1 st Ed., Tehran.
- Hataminejad, H. (2023). *Urban Pathology*. course seminar of doctoral course in geography and urban planning, University of Tehran. [In Persian].
- Iran Statistics Center. (2015). General and Population Census Data, Tehran. Accessible through the website: www.amar.org.ir [In Persian].
- Kavehpour, Y., Iqbali, N., & Hamza, F. (2022). presentation of community-oriented urban management model in Ahvaz city. *Space Geographical Survey*, 12 (4), 59-74. DOI:10.30488/gps.2022.349936.3559 [In Persian].
- Khiali-Miab, A., Grêt-Regamey, A., Axhausen, K. W., & van Strien, M. J. (2022). A network optimisation approach to identify trade-offs between socio-economic and ecological objectives for regional integrated planning. *City and Environment Interactions*, 13, 100078. DOI:10.1016/j.cacint.2021.100078
- Khiali-Miab, A., van Strien, M. J., Axhausen, K. W., & Grêt-Regamey, A. (2019). Combining urban scaling and polycentricity to explain socio-economic status of urban regions. *PloS one*, 14(6), e0218022. DOI:10.1371/journal.pone.0218022
- Ledni, A., Pourahmad, A., Ziari, K., Farhoudi, R., & Zanganeh Shahraki, S. (2023). integrated management of coastal areas with a good governance approach (case example of Kish Island). *Applied Research Journal of Geographical Sciences*, 68 (23), 259-277. DOI:10.52547/jgs.23.68.259 [In Persian].
- Lei, Y., Wang, D., Cheng, H., Jia, H., Li, Y., Ding, S., & Guo, X. (2024). A three-layer planning framework for regional integrated energy systems based on the quasi-quantum theory. *International Journal of Electrical Power & Energy Systems*, 155, 109523. DOI:10.1016/j.ijepes.2023.109523
- Magel, H. and Wehrmann, B. (2001). *Applying Good Governance to Urban Land Management – Why and How?*. Zeitschrift fur Vermessungswesen, Heft 6/2001.
- Mattila, H., & Heinilä, A. (2022). Soft spaces, soft planning, soft law: Examining the institutionalisation of city-regional planning in Finland. *Land Use Policy*, 119, 106156. DOI:10.1016/j.landusepol.2022.106156
- McGill, R. (1998). Urban management in developing countries. *Cities*, 15(6), 463-471.
- Mohamed, A., Worku, H., & Lika, T. (2020). Urban and regional planning approaches for sustainable governance: The case of Addis Ababa and the surrounding area changing landscape. *City and Environment Interactions*, 8, 100050. DOI:10.1016/j.cacint.2020.100050
- Papamichail, T., & Perić, A. (2023). Action-oriented planning methods as a tool for improving regional governance in Switzerland: Evidence from the Sisslerfeld area. *Land Use Policy*, 134, 106927. DOI:10.1016/j.landusepol.2023.106927

- Peskett, L., Metzger, M. J., & Blackstock, K. (2023). Regional scale integrated land use planning to meet multiple objectives: Good in theory but challenging in practice. *Environmental Science & Policy*, 147, 292-304. DOI:10.1016/j.envsci.2023.06.022
- Pieterse, E.A. (2000). *Participatory urban governance: practical approaches*. USA research academy, p.87
- Reed, J., Ickowitz, A., Chervier, C., Djoudi, H., Moombe, K., Ros-Tonen, M., ... & Sunderland, T. (2020). Integrated landscape approaches in the tropics: A brief stock-take. *Land use policy*, 99, 104822. DOI:10.1016/j.landusepol.2020.104822
- Rezai, M., & Zangiabadi, A. (2019). evaluation and analysis of the role of urban management actors in the integrated management of the historical context of Shiraz metropolis using the ANP model. *Geographical planning of space quarterly journal*, 36 (10), 179-196. DOI:10.30488/gps.2020.110899 [In Persian].
- Roberts.S. M. Wright.S, O; Neill.P (2007). Good governance in the pacific? Ambivalence and possibility. *Geoforum*, 38, 967 -984. DOI:10.1016/j.geoforum.2007.04.003
- Roman, M., & Fellnhöfer, K. (2022). Facilitating the participation of civil society in regional planning: Implementing quadruple helix model in Finnish regions. *Land Use Policy*, 112, 105864. DOI:10.1016/j.landusepol.2021.105864
- Salder, J. (2020). Spaces of regional governance: A periodisation approach. *Environment and Planning. Politics and Space*, 38(6), 1036-1054. DOI:10.1177/2399654420912441
- Salder, J. (2023). Reading the relational local economy: Regional governance and the rescaling of local dynamics. *Geoforum*, 144, 103785. DOI:10.1016/j.geoforum.2023.103785
- Sarala, R. M., Vaara, E., & Junni, P. (2019). Beyond merger syndrome and cultural differences: New avenues for research on the “human side” of global mergers and acquisitions (M&As). *Journal of World Business*, 54(4), 307-321. DOI:10.1016/j.jwb.2017.10.001
- Senai, S., Sir, R., & Ezzat Panah, B. (2019). the feasibility study of the realization of integrated urban management with a foresight approach (a case study of Tehran metropolis). *International Quarterly of the Geographical Society of Iran*, 66 (18), 35-54. DOI:10.30495/sarzamin.2023.21792 [In Persian].
- Sharma, K., Walters, G., Metzger, M. J., & Ghazoul, J. (2023). Glocal woodlands–The rescaling of forest governance in Scotland. *Land Use Policy*, 126, 106524. DOI:10.1016/j.landusepol.2022.106524
- Siangulube, F. S., Ros-Tonen, M. A., Reed, J., Moombe, K. B., & Sunderland, T. (2023). Multistakeholder platforms for integrated landscape governance: The case of Kalomo District, Zambia. *Land Use Policy*, 135, 106944. DOI:10.1016/j.landusepol.2023.106944
- Stensaker, I. G., Colman, H. L., & Grøgaard, B. (2023). The dynamics of union-management collaboration during postmerger integration. *Long Range Planning*, 102326. DOI:10.1016/j.lrp.2023.102326
- UNDP (2006). *Methodology for design and implementation of the Instrument for Measuring Responsibility*. Transparency and Accountability in the Local Self Government Units, UNDP Macedonia.pp.21
- UN-HABITAT. (2006). *Draft Guidelines on decentralization and the strengthening of local authorities*. 16 (2).
- Wang, D., Li, Y., Yang, X., Zhang, Z., Gao, S., Zhou, Q., ... & Guo, Z. (2021). Evaluating urban ecological civilization and its obstacle factors based on integrated model of PSR-EVW-TOPSIS: A case study of 13 cities in Jiangsu Province, China. *Ecological Indicators*, 133, 108431. DOI:10.1016/j.ecolind.2021.108431
- World Bank. (2000). *Cities in transition: A strategic view of urban and local government issues*. Infrastructure Group, Urban Development, Washington, DC: World Bank.p29.